

UNESCON AIKUISKASVATUSVISIO

Timo Toiviainen (toim. 1997) Aikuiskasvatus: Avain XXI:n vuosisadan haasteisiin. Unescon viides aikuiskasvatuksen maailmankonferenssi ja sitä edeltänyt Suomen kansallinen seminaari.

Kun Unescon railakas viestintäriita laantui ja USA ja Englanti jättäytyivät sivuun YK:n sivistysyhteistyöstä, Suomen uutisvirrassa havaitsee Unesco-mainintojaenää harvoin. Poikkeuksina ovat olleet järjestön 50-vuotisjuhlinta ja muutamien suomalaiskohteiden pääsy Unescon kulttuurinsuojeluohjelman piiriin.

Toista oli 1960- ja 70-luvuilla. Unesco koettiin tärkeäksi vuorovaikutusväyläksi. "Mutta liioittelematta voidaan todeta, että Unesco herättää edelleen keskustelua, se tuo esiin ongelmia, kokoaa yhteen maailman parhaat asiantuntijat kasvatuksen, tieteen, kulttuurin ja viestinnän aloilta. Unesco ideoi ja toimii katalysaattorina", kirjoittaa Anne Lammila juuri ilmestyneessä raporttikirjassa Aikuiskasvatus: avain 21. vuosisadan haasteisiin.

Kirjassa on tervetullutta ajankohtaista Unesco-tietoa, jatkoa Katri Himman järjestön 50-vuotiskoosteelle 1995. Se kertoi "Unescosta Suomen siltana avarampaan maailmaan".

Vapaan sivistystyön yhteisjärjestön kustantaman raportin impulssina on ollut 1997 Hampurissa pidetty Unescon V

aikuiskasvatuksen maailmankonferenssi ja sitä edeltänyt kansallinen seminaari.

Teoksen toimittaja, tri Timo Toiviainen kuvaa ansiokkaassa johdantoartikkelissaan Unescon pitkää kansansivistyslinjaa. Ensimmäinen aikuiskasvatuksen maailmankonferenssi Helsingörissä 1949 oli kovin Eurooppa-keskeinen. Suuri osa maapallon varttuneesta väestöstä unohdettiin: kehitysmaiden luku- ja kirjoitustaidottomat.

Vasta Tokiossa 1972 ote "globalisoitui", kun Adult education hyväksyttiin taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurikehityksen edistäjäksi. Työjärjestykseen otettiin keskustelu tasa-arvosta, kansalaisyhteiskunnasta, ympäristöongelmista sekä kasvatuksesta kansainvälisyyteen ja rauhaan.

Montrealin konferenssissa 1960 omaksuttiin tulkinta kasvatuksesta koko elämänpituisena prosessina. Siihen sisällytettiin myös ammatillinen koulutus.

Pariisiin 1985 kokoonnuttaessa kehitysmaat nostivat kansojensa opastamisen luku- ja kirjoitustaitoon ensisijaiseksi yhteisvastuusiaksi. Teollistuneet maat korostivat teknologisen kehityksen aiheuttamia ongelmia, mutta myös uusia mahdollisuuksia tukea audiovisuaalisin välinein koulutus- ja kasvatustyötä. Hampurissa 1997 aikuiskasvatuksen piiri oli yhä laajentunut, samoin osanotto aikaisempaa kattavampi. Toimittiin jo Inter-

net-maailmassa, korostuneesti länsimaisen (ja japanilaisen) tietoteknologian tunnuksin.

Toiviainen arvioi suomalaisten panoksen konferensseissa vuotaa 1985 lukuunottamatta -hyvinkin aktiiviseksi. Myös Hampurin kokousta valmisteltiin huolellisesti kansallisessa seminaarissa. Sen anti on nyt luettavissa. Valmistelu oli ehkä liiankin kansallista. Kansainvälinen näkökulma jäi osaseminaarin varaan. Silloin mm. kysyttiin, onko kansainvälistyminen "pakko vai mahdollisuus".

Unesco määriteltiin "kaukaiseksi minkä tahansa suomalaisen koulutusinstituution todellisuudesta. Mutta merkityksetön se ei ole. Se on ainoa globaali järjestö, joka on määrääjain sekä rekisteröinyt aikuiskasvatuksen kehityksen että viitoittanut sille maailmanlaajuisesti linjaa."

Julkaisun (ja kansallisen seminaarin) asiasisältö on jossain määrin hajanainen. Siinä on sinänsä kiintoisia, mutta kovin monia erillisteemoja: artikkeliaineisto, kokousraportit sekä vielä liitteenä seminaarin esite, ohjelma ja osanottajalista. Pohditaan ongelmia, jotka ovat tärkeitä aikuispedagogeille, mutteivät liity kuin osaan Hampurin kokouksen agendassa asetettuja kysymyksiä.

Virikkeellisin on Erik Allardin alustus "Yhteiskunnallisista muospaineista siirryttäessä 2000-luvun yhteiskuntaan". Oivallinen viitekehys ny-

kypäivän aikuiskasvattajille. Allardt kartoittaa murrosten hyöty- ja varjopuolek toteten vastuunalaisten piirien vähättelevän joukkotyöttömyyden karmeutta. 1930-luvun alun kokemuksista tiedämme, miten työttömät olivat laman aikana apaattisia, mutta jälkikäteen radikalisoituivat. Muistettaneen mihin suuntiin?

Allardt suomii Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon yksipuolista markkinahenkisyyttä. Sivistyksestä ja taiteesta ei puhuta lainkaan. Oireellista on innovaatio-sanana tarmokas käyttö. Ei nähdä eroa luovuuden ja innovatiivisuuden välillä. Luovuus liittyy hitaasti syntyviin ideoihin. Innovaatioissa matka keksinnön toteuttamiseen on lyhyt, olosuhteet hyvin järjestetyt. Selonteossa suositaan innovaatiota luovuuden kustannuksella, veteraanisosiologi arvelee. Siinä on ajatteleminen aihetta kasvatustekno-kraateille.

Majjaliisa Rauste-von Wright jatkaa eräin osin Allardtlin linjalla:

- Käsitteet sivistys ja moraalikaosivat 1990-luvun alkupuolella yleisestä keskustelusta! Ne esiintyivät korkeintaan erillisissä arvo- ja moraalipohdinnoissa. Sen sijaan raha, tehokkuus, nopeat toimenpiteet olivat jatkuvasti esillä.

Reijo Raivola näkee "politiikkojen kasaavan suoran syy-yhteyden koulutusponnistelujen ja välille".

- Ylisuuret ja perusteettomat odotukset koulutuksen kaikkivoipaisuudesta kääntyvät koulutusinstituutioita vastaan.

Raportissa todetaan aikuiskasvatuksen tukeutuneen valtion etenkin 1970-luvulla. Uusliberaalisen talousajattelun voitettua ei olla varmoja edes siitä, kuluuko valtion ollenkaan ohjata kasvatuksista. Asenne heijastuu rahapulaan vedoten mm. sivistys- ja koulutusmäärärahojen supistamisena.

Toivottavasti viides aikuiskasvatuksen maailmankonferenssi palautti suomalaisillekin uskoa siihen, että heillä on yhä lupa nojautua kansansivistystyömme kunniakkaisiin perinteisiin, nähdä tehtävänsä markkinavoimien ehtoja laajempaan. Todetaanhan konferenssin tulevaisuusohjelmassa 21.vuosisadan haasteiksi mm. kansalaisten luovuuden vahvistaminen, demokraattisen prosessin lujittaminen, tasa-arvon ja rauhan kulttuurin nosto kukoistamaan, kulttuurisen monimuotoisuuden tunnustaminen ja uudenlaisen yhteistyön synnyttäminen valtion ja kansalaisyhteiskunnan välille.

Sakari Kiuru

Sakari Kiuru oli Suomen Unesco-toimikunnan jäsen vuodesta 1963 ja puheenjohtaja vuosina 1972-86. Hän on kirjoittanut kirjan "Suomi Unescossa, Unesco Suomessa" (1991) ja osallistunut kaikkiin Unescon yleiskokouksiin aktiivikautensa aikana.

UNESCON konferenssista englanniksi

Unescon Hampurin konferenssin, CONFINTEA V esitelmät on julkaistu teoksessa, joka ilmestyi saksalaisen Institut für Internationale Zusammenarbeit des Deutsches Volkshochschulverbandesin Adult Education and Development -sarjassa (n:ro 49: 1997).

Teos on jaksoteltu seuraaviin teemakokonaisuuksiin:

- 1) Adult Learning and the Challenges of the Twenty-First Century
- 2) Improving the Conditions and Quality of Adult Learning
- 3) Ensuring the Universal Right of Adults and Out-of-School Youth to Literacy and Basic Education
- 4) Promoting the Empowerment of Women through Adult Learning
- 5) Adult Learning in a Changing World of Work
- 6) Adult Learning on the Context of Environment, Health and Population
- 7) Adult Learning, Media, Culture and New Information Technology
- 8) Adult Learning and Groups with Special Needs
- 9) The Economics of Adult Learning
- 10) Enhancing International Co-operation and Solidarity.

Kirjaa saa järjestön osoitteella:

IIZ/ DVV, Obere Wilhelmstrasse 32, D-53225 Bonn
tel. +49-228 975690
fax +49-228 976955